

โลกของชาวมอแกน : มองจากความรู้พื้นบ้านเกี่ยวกับทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง

นายปลาเดช ณ ป้อมเพชร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชามนุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4581-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1219 36663

THE WORLD ACCORDING TO THE MOKEN : REFLECTIONS FROM TRADITIONAL
MARINE ECOLOGICAL KNOWLEDGE

Mr. Paladej na Pombejra

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4581-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โลกของชาวมอแกน : มองจากความรู้พื้นบ้านเกี่ยวกับทะเล
และพื้นที่ชายฝั่ง

โดย

นาย พลาเดช ณ ป้อมเพชร

สาขาวิชา

มานุษยวิทยา

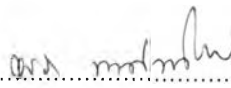
อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ดร. นฤมล อรุโณทัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

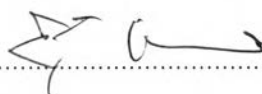

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คุณินทร์พันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (ถ้ามี)
(ดร. นฤมล อรุโณทัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุวิชัย หวันแก้ว)

พลาเดช ณ ป้อมเพชร : โลกของชาวมอแกน : มองจากความรู้พื้นบ้านเกี่ยวกับทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง (THE WORLD ACCORDING TO THE MOKEN : REFLECTIONS FROM TRADITIONAL MARINE ECOLOGICAL KNOWLEDGE) อ. ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์, อ. ที่ปรึกษาร่วม : ดร. นฤมล อรุโณทัย จำนวน 195 หน้า. ISBN 974-17-4581-8.

ในอดีตชาวมอแกนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดำรงวิถีชีวิตร่อนเร่ทางทะเล ใช้ชีวิตอยู่ในเรือบนเกาะและแถบชายฝั่งทะเลอันดามัน ความคุ้นเคยและผูกพันกับทะเลที่สืบทอดมาเป็นเวลาหลายร้อยปีทำให้ชาวมอแกนปรับตัวเข้ากับระบบนิเวศทางทะเล สังคมความรู้พื้นบ้าน สร้างระบบคิดและระบบคุณค่าที่สอดคล้องกับธรรมชาติและส่งผลให้สังคมมอแกนอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้โดยไม่ทำลายระบบนิเวศอันละเอียดอ่อนของแนวปะการังป่าชายเลน และระบบนิเวศชายฝั่งทะเลโดยรวม

รายงานชิ้นนี้นำเสนอความรู้และความเข้าใจในโลก ธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างชาวมอแกนกับนิเวศทางทะเล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง “โลก” ของชาวมอแกนผ่านทางความรู้พื้นบ้านทางนิเวศของพวกเขาเอง รายงานนี้เป็นผลมาจากการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกลุ่มชาวมอแกน (Moken) ที่มีถิ่นพำนักอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ปัจจุบันหมู่เกาะสุรินทร์มีประชากรชาว มอแกนราว 150 คน หรือประมาณ 40 หลังคาเรือน ในปัจจุบันแม้ว่าชาวมอแกนจะตั้งหลักแหล่งมากขึ้น แต่ก็ยังคงใช้ชีวิตหากินอยู่กับทะเล

การศึกษาพบว่า “โลกของชาวมอแกน” มีสภาพที่หดแคบและถูกจำกัดลงเนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป คือมีการตั้งหลักแหล่งที่ถาวรมากขึ้น การเดินทางทางทะเลจำกัดลง ความรู้พื้นบ้านด้านนิเวศทางทะเลสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจาก มอแกนรุ่นใหม่หันมาพึ่งพาอุทยานแห่งชาติและอาศัยการรับจ้างทำงานรายวันในฤดูท่องเที่ยวเป็นช่องทางในการทำมาหากิน ดังนั้นจึงพบว่า “ช่องว่าง” ของความรู้พื้นบ้านขยายเพิ่มขึ้นระหว่าง มอแกนรุ่นใหม่ (อายุน้อยกว่า 25 ปี) และรุ่นเก่า (อายุมากกว่า 25 ปี)

มอแกนรุ่นเก่ามีความรู้และความทรงจำที่ดีเยี่ยมเกี่ยวกับพื้นที่ทำมาหากินทั้งบนบกและในทะเล ครอบคลุมเกาะต่างๆ ในทะเลอันดามันหลายสิบเกาะ สามารถจำแนกแยกแยะการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางระบบนิเวศของพื้นที่ รวมทั้งยึดมั่นในความเชื่อและจารีตเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล ความรู้และความทรงจำนี้สืบทอดจากบรรพบุรุษและสั่งสมมาจากประสบการณ์ ปี ปัจจุบันการเดินทางและทำมาหากินทางทะเลถูกจำกัดลงเนื่องจากเหตุปัจจัยหลายประการ ทำให้ความรู้พื้นบ้านด้านนิเวศทางทะเลลดความหมายและความสำคัญลง และทำให้ความรู้นี้ขาดการสืบสานต่อ ผลที่ตามมาก็คือความละเอียดอ่อนในด้านการดำรงวิถีที่สอดคล้องกับธรรมชาติก็ลดลงและอัตลักษณ์ของมอแกนที่ผูกโยงกับวิถีร่อนเร่ทางทะเลแบบดั้งเดิมก็ลดความหมายลงไปด้วยเช่นกัน

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ลายมือชื่อนิติศ พลาเดช ณ ป้อมเพชร
สาขาวิชา มานุษยวิทยา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... น.น. อรุโณทัย
ปีการศึกษา 2546 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4381152424 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEY WORD: MOKEN / TRADITIONAL MARINE ECOLOGICAL KNOWLEDGE

Paladej na Pombejra : The World According to the Moken : Reflections from Traditional Marine Ecological Knowledge. Thesis Advisor : Professor Amara Phongsapech, Ph.D. Thesis Co-Advisor : Narumon Arunothai, Ph.D. , 195 pages. ISBN 974-17-4581-8

The Moken are ethnic group of sea nomads or sea gypsies who spend their lives in boats, on the islands and coastal regions along the Andaman Sea. Their familiarity with the sea for centuries enables the Moken to adapt their way of life with marine ecological system, to accumulate traditional knowledge, to create thinking (concept) and value systems that made the Moken lives in conjunction with nature without destroying the fragile ecological system of coral reefs, the mangrove forest and the marine coastal environment as a whole.

This report aims to present the knowledge and understanding of the Moken about the world, nature and their relationship with marine ecological system, the reflection of their “world” through their traditional marine ecological knowledge.

This report is the result of research using participant observation method among the Moken group living in the national park at Surin Islands, Tambon Koh Prathong, Amphur Khuraburi, Phang-nga Province. At present there are about 150 Moken people or 40 households at Surin Islands. Although they are semi-settled, the sea is still their means of subsistence.

The study found that Moken’s world is smaller and restricted due to changing lifestyle with more permanent settlement. Traditional marine ecological knowledge reflects clearly “the wide gap” between young Mokens (under 25years) and older Mokens (25 years up). Young Mokens depend on modern means by making their living as daily workers at the park during high-season. While the older Mokens who inherit centuries old traditional knowledge can make differentiation in the exploitation of diversified ecological system, and closely follow the code of conduct in the extraction of marine resources.

Today, as the Moken become more sedentary due to many factors, their traditional marine ecological knowledge is left insignificant and unattended resulting in regrettable discontinued of this invaluable knowledge, they may not able to maintain their sustainable way of living and thus can lose their identity as sea nomads eventually.

Department: Sociology and Anthropology

Field of study: Anthropology

Academic year: 2003

Student's signature.....*Paladej na Pombejra*.....

Advisor's signature.....*Amara Phongsapech*.....

Co-advisor's signature.....*Narumon Arunothai*.....

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือในด้านต่างๆจากบุคคลหลายท่านดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธุ์ รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลือในทุกๆ ด้านเป็นอย่างดีตั้งแต่เริ่มการศึกษา จนสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.นฤมล อรุโณทัย สำหรับความกรุณาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลือในทุกๆด้านเป็นอย่างดีตั้งแต่เริ่มการศึกษาเรื่องของชาวมอแกนปี 2543 จวบถึงปัจจุบัน

ขอขอบคุณโครงการนำร่องอันดามัน ยูเนสโก (UNESCO) ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณสมพงษ์ จีระระรื่นศักดิ์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ คุณพุทธพจน์ คุณประสิทธิ์ คุณวิสูตร ศรีสงวน ผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ และเจ้าหน้าที่อุทยานฯทุกท่าน ที่ได้ให้ความสะดวกและช่วยเหลือในระหว่างการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณ นายประยงค์ กล้าทะเล นายโท กล้าทะเล นายชูศักดิ์ กล้าทะเล นายนิน กล้าทะเล นายชวลัย กล้าทะเล นายเอนาย กล้าทะเล นายฉ่างโง๊ะ กล้าทะเล นายมง กล้าทะเล นายคูลิ่ง กล้าทะเล ผู้ให้ข้อมูลในส่วนของความรู้พื้นบ้านของชาวมอแกน รวมทั้งเป็นกำลังหลักของความช่วยเหลือในการสร้าง “เรือมอแกน”

ขอขอบคุณ ชาวมอแกน สกุลกล้าทะเล บริเวณอ่าวบอน และอ่าวไทรเอน หมู่เกาะสุรินทร์ ทุกคน สำหรับความช่วยเหลือตั้งแต่วันแรกที่พบกัน จวบถึงวันนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณวิชัย คุณณอมนวล คุณพิชดา และคุณอนุชา ณ ป้อมเพชร สำหรับความรักความห่วงใยที่ทำให้ข้าพเจ้าได้รับโอกาสดีในชีวิตทุกๆด้านมาตามลำดับ ขอขอบคุณเพื่อนๆ โรงเรียนเซนต์ดอมินิก รุ่น 25 เพื่อนๆมหาวิทยาลัยกรุงเทพ และเพื่อนๆจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ ทุกคนสำหรับกำลังใจที่มีให้เสมอมา

ขอขอบคุณคุณอรุณชง เปรมทรัพย์ คุณวิภาวี ปทุมพงศ์ และคุณพรพรรณ สุขจิตรจุล สำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือ จนข้าพเจ้าสามารถประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคุณครูทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนข้าพเจ้าด้วยดีเสมอมาทำให้ข้าพเจ้าสามารถทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พลาเดช ณ ป้อมเพชร

พฤษภาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.5 คำจำกัดความในการวิจัย.....	5
1.6 ระยะเวลาในการวิจัย.....	6
1.7 ข้อยกเว้นของการวิจัย.....	6
1.8 วิธีการเก็บข้อมูล.....	7
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 กรอบแนวคิด.....	10
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.2.1 ความรู้พื้นบ้าน.....	14
2.2.2 ความรู้พื้นบ้านทางทะเล.....	19
2.2.3 งานวิจัยชาวเล.....	23
3 มอแกน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์.....	34
3.1 อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์.....	34
3.1.1 ประวัติความเป็นมา.....	34
3.1.2 สถานที่ตั้ง.....	35
3.1.3 การเดินทาง.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2 ข้อมูลทั่วไปชาวมอแกนหมู่เกาะสุรินทร์.....	39
3.2.1 ประวัติความเป็นมาของชาวเล.....	39
3.2.2 ที่ตั้งของหมู่บ้าน.....	45
3.2.3 ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านมอแกน.....	45
3.2.4 ลักษณะของบ้านมอแกน.....	47
3.2.5 จำนวนประชากรชาวมอแกน.....	51
3.2.6 ภาษามอแกน.....	56
3.2.7 ลักษณะทางสภาพสังคมของชาวมอแกน.....	57
4 ความรู้พื้นบ้านด้านนิเวศทางทะเล.....	76
4.1 ความรู้พื้นบ้าน.....	76
4.2 การดำรงชีพหากินทางทะเลของมอแกน.....	76
4.3 อภิธานศัพท์ระบบนิเวศทางทะเลของมอแกน.....	77
4.4 รายชื่อคำเรียกชื่อสถานที่ในภาษามอแกน ในบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์.....	84
4.5 การใช้ประโยชน์พื้นที่และระบบการเก็บหาเพื่อการยังชีพ.....	93
4.5.1 ชาวมอแกน : พื้นที่และการใช้ประโยชน์ในทรัพยากร.....	94
4.5.2 หญิงมอแกน : พื้นที่และการใช้ประโยชน์ในทรัพยากร.....	97
4.5.3 ชายหญิงและครอบครัวมอแกน : พื้นที่และการใช้ประโยชน์ใน ทรัพยากร.....	100
4.6 ความรู้พื้นบ้านด้านนิเวศทางทะเล.....	106
4.6.1 ความรู้ในพฤติกรรมของสัตว์ทะเล.....	107
4.6.2 พิธีกรรมและความเชื่อของมอแกนต่อการใช้ทรัพยากรทางทะเล.....	114
5 ความรู้พื้นบ้านในการต่อเรือมอแกน.....	118
5.1 ความรู้เรื่องการเลือกเลือกไม้ทำเรือ.....	118
5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างเรือมอแกน.....	120
5.3 ขั้นตอนการสร้างเรือมอแกน.....	121
5.4 ความรู้เรื่องการวัดระยะกับวิธีการสร้างเรือ.....	134
5.5 ความรู้พื้นบ้านเรื่องต้นไม้ ที่เกี่ยวข้องกับเรือมอแกน.....	137

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
6	แผนที่เส้นทางเดินเรือของชาวมอแกน..... 140
6.1	วิถีชีวิตเร่ร่อนและความรู้ในการเดินเรือ..... 140
6.2	การสร้างและใช้ “แผนที่” การเดินเรือ..... 140
6.2.1	การสร้างเส้นทางเดินเรือของชาวมอแกนจากนิทาน พื้นบ้านเรื่อง Gaman..... 140
6.2.2	การสร้างเส้นทางเดินเรือของชาวมอแกนจากนิทาน พื้นบ้านเรื่อง Kait..... 146
6.2.3	การสร้างเส้นทางเดินเรือของชาวมอแกนจากนิทาน พื้นบ้านของมอแกน..... 150
6.2.4	การสร้างเส้นทางเดินเรือของชาวมอแกนจากวิถีชีวิต มอแกนวัยหนุ่ม(18-25ปี) 158
6.2.5	ข้อเปรียบเทียบแผนที่เส้นทางเดินเรือในนิทานพื้นบ้าน กับเส้นทางเดินเรือในปัจจุบันจากวิถีชีวิตจริง..... 163
6.3	การเปรียบเทียบ: ความรู้ในเส้นทางเดินเรือจากวิถีชีวิตชาวมอแกน..... 165
6.4	การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตมอแกน..... 172
7	สรุปผลการวิจัย..... 175
	- ความรู้พื้นบ้านเกี่ยวกับทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง..... 176
	- ความรู้พื้นบ้านเรื่องการใช้และสืบทอดความรู้ในการต่อเรือ..... 178
	- การแสดงให้เห็น โลกของชาวมอแกน : แผนที่เส้นทางเดินเรือของชาวมอแกน..... 179
	รายการอ้างอิง..... 183
	ภาคผนวก..... 187
	ประวัติผู้วิจัย..... 195

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ข้อมูลจำนวนประชากรมอแกนอ่าวบอน.....	52
2. จำนวนครอบครัวมอแกนที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านอ่าวบอน เกาะสุรินทร์ใต้.....	53
3. ข้อมูลจำนวนประชากรมอแกนอ่าวไทรเอน	54
4. จำนวนครอบครัวมอแกนที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านอ่าว ไทรเอน เกาะสุรินทร์เหนือ.....	54
5. จำนวนประชากรมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์.....	55
6. จำนวนประชากรมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ แยกตามวัย/เพศ.....	55
7. แหล่งงานรับจ้างรายได้ของมอแกนเกาะสุรินทร์ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว.....	60
8. ข้อมูลแสดงแหล่งรายได้อีกทางหนึ่งของมอแกน ที่ไม่ได้เข้ารับจ้างทำงาน กับทางอุทยานฯ.....	62
9. ข้อมูลแสดงรายจ่ายของครอบครัวมอแกน.....	64
10. ข้อมูลเปรียบเทียบภาวะความเป็นผู้นำของชาวมอแกน.....	70
11. ข้อมูลแสดงจำนวนนักเรียนมอแกนของโรงเรียนสุรัสวดีประจำปี 2546.....	73
12. กิจกรรมวิถีชีวิตประจำวันของผู้ชายมอแกน	94
13. ข้อมูลแสดงการใช้พื้นที่ของผู้ชายมอแกน.....	96
14. ข้อมูลกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวันของผู้หญิงมอแกน.....	98
15. ข้อมูลแสดงการใช้พื้นที่ของหญิงชาวมอแกน.....	98
16. ข้อมูลกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวันของชายหญิง(ครอบครัว)มอแกน.....	101
17. ข้อมูลแสดงการใช้พื้นที่ร่วมกันของชายหญิงมอแกน.....	102
18. ข้อมูลแสดงจำนวน / ขนาดของหอยมุกโข่ง ที่สัมพันธ์กับพื้นที่.....	108
19. รายชื่อมอแกนอ่าวบอน จำนวน 9 คน ที่ร่วมช่วยกันสร้างเรือมอแกนขึ้นใหม่...	122
20. ข้อมูลเปรียบเทียบความทรงจำเกี่ยวกับเส้นทางเดินเรือไปยังเกาะต่างๆ ในหมู่เกาะมะริด.....	166
21. ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับเส้นทางเดินเรือของมอแกนต่างวัย.....	168
22. ข้อมูลจากตารางสรุปเปรียบเทียบถึงสาเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น ในวิถีชีวิตของชาวมอแกน เกาะสุรินทร์จากในอดีตถึงปัจจุบัน จากรุ่นอาวุโสสู่รุ่นลูกหลาน.....	172

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. แผนที่การตั้งหมู่บ้านของชาวมอแกนเกาะสุรินทร์.....	36
2. แผนที่แสดงรายชื่อเกาะสำคัญต่างๆในหมู่เกาะมะริด.....	43
3. แผนที่แสดงสถานที่บริเวณหมู่เกาะสุรินทร์.....	83
4. แผนที่แสดงการใช้พื้นที่ของผู้ชายมอแกน.....	95
5. แผนที่แสดงการใช้พื้นที่ของผู้หญิงมอแกน.....	99
6. แผนที่แสดงการใช้พื้นที่ของชายหญิงมอแกน (ครอบครัว).....	103
7. แผนที่แสดงเส้นทางการเคลื่อนย้ายของมอแกนจากเค้าโครง ตำนานเรื่อง “กามัน”.....	142
8. แผนที่แสดงเส้นทางการเคลื่อนย้ายของมอแกนจากเค้าโครงนิทาน พื้นบ้านเรื่อง “กะเอ็ด”.....	148
9. แผนที่แสดงเส้นทางการเดินทางเคลื่อนย้ายของมอแกนจากนิทาน พื้นบ้านเรื่อง “มอแกน”.....	151
10. แผนที่การแบ่งพื้นที่กลุ่มย่อยของชาวมอแกน ในหมู่เกาะมะริด.....	157
11. เส้นทางการเดินเรือของชาวมอแกนจากวิถีชีวิตมอแกนวัยหนุ่ม (อายุระหว่าง 18-25 ปี).....	159
12. แผนที่แสดงรายชื่อเกาะที่มอแกนคุ้นเคยและใช้ประโยชน์ในเส้นทางเดินเรือ.....	167